

факти, які забезпечать нас додатковою, недоступною сьогодні інформацією. Я готовий це прийняти.

Але, пишучи цю книжку, я хотів, щоб мій читач стежив за подіями точнісінько так само, як я, дихав тією самою атмосферою, пережив ці драматичні місяці разом зі мною, відчув увесь біль, рішучість, внутрішню боротьбу ізраїльтян і їхні пошуки порозуміння. Я намагався писати правду. Я намагався бути об'єктивним, але не безстороннім. Ніхто не може бути безстороннім. Ніколи.

Набуваючи форми в моїй уяві та на цих аркушах, рукопис був вірним супутником історії у процесі її щоденного творення.

Я прагнув, щоб ця книжка вийшла якнайшвидше, і вдячний моєму видавцеві, Моше Геллеру з КТАВ, за його підтримку і боротьбу з безжалювим чудовиськом, ім'я якому Час. Також я хочу подякувати моїй науковій асистентці й координаторці редакційної роботи Ніллі Овнат, за її відданість справі, її ідеї та сотні годин, які ми разом провели в пошуках джерел, повідомлень і свідків.

І я у великому боргу перед моїм другом Дороном Краковим за його виважену вчитку рукопису, мудрі поради й осяння та спонтанне понаднормове редагування.

М. Б.

UNIVERSO PARALELLO

Вони танцювали всю ніч і навіть тоді, коли сонце з'явилося на чистому блакитному небі. Перші промені пронизали велетенський різнобарвний тент, навислий над головним танцмайданчиком і пультом диджея. Це був апофеоз рейв-вечірки: танок на честь сходу сонця. Carі, один із танцівників, відійшов від превеселого натовпу випити й тепер, як загіпнотизований, дивився на один із найгарніших світанків, які тільки бачив. Він прибув на фестиваль увечері, як і ще три тисячі молодих чоловіків і жінок. Це були ізраїльтяни, європейці, американці, охоплені бажанням відзначити Super Nova Succoth Gathering — фестиваль музики, кохання й миру, організований міжнародною групою Universo Paralello.

Дискотека відбувалася на великій ділянці в західній частині пустелі Неgev, неподалік кібуцу Реім. (Кібуц — колективне поселення.) Організатори вклалися в усе, що могло б знадобитися тисячам молодих людей, які збираються потанцювати й випити (а можливо, й понюхати): невичерпний бар, дві сцени, три чудові танцмайданчики, лазарет, десятки біотуалетів, ігрові автомати, роздача різноманітних подарунків, зокрема наїдки, ювелірні прикраси й славнозвісне вбрання для рейв-вечірок — здебільшого жіноче. З-за кордону ринули диджеї та рок-гурти. Навколо головного тенту, мов гриби, повиростали намети з великих полотен кольорової тканини. Вночі залитий вогнями й барвами, тент видавався чарівною печерою. А над усім цим вивищувалася статуя Будди.

Дивлячись на прекрасний світанок, Carі з подивом зауважив у небі дивні вогні, за якими тяглися сірі димні хвости. Зненацька

земля струснулася від громоподібних вибухів. Він миттю зрозумів: вогні були від випущеного з Гази ракетного залпу. Це було несподівано, лячно. Що сталося? На кордоні з Газою було спокійно!

Навколо купчилися люди, стривожено спостерігаючи за ракетними слідами в небі. Вони ніколи не бачили одразу стількох ракет, які палахкотіли б над головами, несучи свій вантаж смерті й руйнування вглиб Ізраїлю. На їхнє перехоплення злетіло кілька ракет «Залізного купола». Втім, багато хто далі танцював під блискучим тентом, попри лихо, що наближалось ззовні. Дві дівчини в чорних топах довели своїх партнерів до безтямного екстазу.

Ліор, медик, прогулювався з подругою, коли побачив, як просто над танцмайданчиками вибухають якісь феєрверки. Він остовпів. «Тут до мене дійшло, що це не піротехніка. Це були міномети!» Він поліз у свою медичну сумку за хірургічними рукавичками. Десь заревла сирена, і музика різко урвалася. З гучномовців угорі раптом залунало: «Увага, повітряна тривога! Увага, повітряна тривога!». Це було попередження про ракетну атаку. Голос продовжував: «Дискотеку закінчено. Повітряна тривога!». Всі повинні були сховатися в найближчому укритті. Але де воно? Навколо, між пісками й гаями із чагарником, лежала пустка. Під зливою тривожних наказів із гучномовців багато спантеличених, наляканих людей кинулося до шосе, де вони позалишали свої автівки. Інші стояли розгублені на танцмайданчиках, не здатні вирішити, що робити.

Одна дівчина, на ім'я Ліран, застрибнувши у свою машину, побачила, що віддалік на шосе зупиняється білий пікап; з нього вистрибували вдягнені в темне люди. Вона втиснула в підлогу педаль газу, й авто рвонуло вперед. Але зненацька навколо загреміли автоматні черги. Вдягнені здебільшого в чорне постаті з ручними кулеметами, автоматами й гранатометами відкрили вогонь по натовпу. Деякі з них носили оливкові однострої, подібні до форми АОІ (Армії оборони Ізраїлю). Деякі були й у цивільному, розмахуючи пістолетами, сокирами та кийками. Вони гукали один до одного арабською. Прошиті кулями машини з гостями фестивалю з'їжджали із шосе, ніби ними керували п'яні, врізалися в дерева й злітали в кювет; вікна вибиті, водії та пасажери в агонії,

на всьому кров. Асфальт було всіяно тілами, й нечисленні авто, яким удалось прорватися, мусили маневрувати між ними. Натовп застиг. Терористи! ХАМАС? Але цього не може бути! Кордон щонайменше за п'ять кілометрів звідси, за непробивною стіною!

Проте навколо падали смертельно поранені чоловіки й жінки. По території розсипалися десятки терористів, розстрілюючи безпомічну молодь. Над спустілою площею носилися скрики болю і вигуки жаху. Лічені хвилини тому тут танцювали щасливі молоді люди — а тепер скрізь лежали скривавлені трупи. Шоковані, знетямлені живі розбігалися в усі сторони. Дехто намагався звернутися до охорони й поліції — там було приблизно 35 поліцейських — але єдиною порадою було: «Біжіть!».

Хтось зателефонував до поліції, але чергова на іншому кінці дроту, здається, не сприйняла почутого серйозно. «Висилаємо машину», — сухо повідомила вона й поклала слухавку. Ліор, медик, гарячково перев'язував рани в лазареті. Поряд помирала юна дівчина. «...А вони й далі стріляли по нас, ми не мали вибору й побігли, покинувши її». Кілька поліцейських хоробро спробувало відстрілюватися, але вони мали тільки пістолети. Їх негайно застрелили.

Сагі та його подружка стрибнули в машину. Вони рушили на схід. Але назустріч їм мчали поцвяховані кулями автомобілі; водії (деякі з них — у крові) сигналізували, щоб Сагі повертав назад. Дорогу перекрили терористи. Сагі розвернувся на вузькому шосе, й вони поїхали на захід, але за хвилину чи дві їх зустрів смертоносний вогонь. Вони опинилися в пастці: терористи на шосе були з обох боків і розстрілювали машини. Двоє молодих людей залишили авто й побігли до збірного бетонного укриття, чогось на кшталт хижки з посиленими стінами. Там було напхом напхано; всередині ховалися десятки нажаханих людей. Багато хто галасував у паніці, тим часом як автоматні черги чулися дедалі ближче. «Де АОІ? — кричала якась дівчина, — де армія?»

«Це місце — смертельна пастка, — подумав Сагі. — Якщо залишимося тут — помremo». Вони з подругою вибігли назовні й під градом куль перетнули шосе. Частина машин палала. Навколо лежали тіла. Поранені кричали, благаючи про допомогу.

Куди податися? Сагі уявлення не мав, але бачив велику кількість людей — можливо, сотні — які бігли через поля. Пара кинулася за ними, чуючи позаду вибухи й постріли. Вони не сумнівалися, що терористи близько і наздоганяють. І справді, частина переслідувачів мчала за ними на позашляховиках, стріляючи фактично впритул. Дехто з переляканих молодих людей умикав на бігу мобільні телефони, намагаючись зрозуміти, що відбувається. Зі слухавок також лунали розпачливі волення про допомогу — з найближчого кібуцу Беері. Там теж були терористи!

Захекані люди спинялися на бігу. Інші кричали, вирячивши очі. Сагі бачив, що багато хто від'єднується від групи, тікаючи між дерев і в кущі в пошуках захисту й сховку від переслідувачів. Але більшість бігла далі, а потім — ішла. Вони не спинялися чотири години, покривши орієнтовно двадцять кілометрів, доки не побачили на бічній дорозі автівки АОІ. Втікачі були вже біля Патіша, маленького села в пустелі Негев. Їх оточили збентежені ізраїльтяни, пропонуючи їжу, питво та незчисленну кількість палких обіймів. Їм удалося!

Позаду, на розгромленому фестивалі, чорний розпач ширився серед тисяч хлопців і дівчат, які намагалися втекти або сховатися, а їх відстрілювали, як диких звірів. Вони приїхали танцювати, пити й розважатися, і ось безтурботні веселощі перетворилися на криваве пекло. Ніхто не мчав на допомогу. Останні надії стрімко танули. Вони помруть — жахливою, жорстокою смертю від рук дикунів-убивць. Але чому? Як? Одні терористи добивали поранених сокирами, інші наступали на скривавлені голови.

Аміт, друг Сагі, відчував подих смерті; виходу з побоїща не було. Та тут невідь-звідки з'явився мікроавтобус. Водій, араб, загнав Аміта й ще кількох поранених чоловіків і жінок у салон. Це був Юсуф аз Зіадне з бедуїнського містечка Рахат. Він завів двигун, але раптом побачив молоду жінку із зівущою раною на нозі, яка стояла поміж трупів, плакала й кликала на допомогу. Він зупинився й узяв її в мікроавтобус, а тоді рушив між тіл і уламків, серед криків відчаю і автоматних черг, підбираючи поранених. Мікроавтобус міг умістити 14 пасажирів, але він

увіпхнув туди 30 осіб, а тоді рвонув уперед, через навколишні поля. «О шостій тридцять мені зателефонували, сказали про ракетну атаку, і я мусив поїхати когось підібрати, — розповів він пізніше одному своєму другові. — Те, що я побачив, було жахливим. Нічого подібного я ніколи не бачив у житті. Нікому не бажаю пережити те, що там коїлося, — крики, паніка... Важливо було врятувати людські життя; я мав зібрати всю свою хоробрість. Тепер мені страшно засинати, щоб знову всього цього не побачити».

«Може, я й бедуїн, — завершив він, — але передусім я — людина і громадянин Ізраїлю»¹.

Юсуф доправив усіх своїх пасажирів до безпечного кібуцу Зеелім.

Цих тридцятьох було врятовано, але кошмар там, позаду, тривав. Коли терористи, стріляючи, розосередилися, люди спробували сховатися — за барною стійкою, під сценами, у сміттєвих баках, машинах, канавах, пересувних туалетах, шафах із напоями, холодильниках. Але чоловіки в чорному систематично перевіряли кожен потенційний сховок і вбивали всіх. Водночас вони жартували між собою, реготали й задоволено посміхалися, коли витягали зі сховку чергового нещасного юнака й стріляли в нього. Деякі фотографували скривавлені трупи на землі й ділилися фото з друзями в телеграмі або ватсапі. В одному такому відео терорист відрубав голову схопленій жертві, раз у раз б'ючи її по горлу лопатою.

Юний Бен Шимоні завантажив до своєї машини кількох уцілілих і повіз їх через поля та гаї в безпечне місце. Потому він повернувся до місця масакри, забрав ще людей і знову поїхав. Друг телефоном благав його рятуватися самому, але Шимоні продовжував рейси. Під час третьої поїздки назад його застрелили.

Директор із кейтерингу разом зі своїми підлеглими годинами переховувався в чагарнику. Його друзі страждали від спраги й просили пити. Він виповз зі свого сховку пошукати води. Непомітно пересуваючись між мертвих, він побачив, як терористи тягнуть і кидають на землю якогось хлопця. Вони почали по-звірячому лупцювати його молотками, переламавши, здається, всі

до єдиної кістки. Крики хлопця припинилися тільки тоді, коли він нарешті не витримав і помер.

У розпал стрілянини кілька терористів наштотували на групу людей азійської зовнішності. «Ми не ізраїльтяни, — сказав один. — Ми з Непалу».

Терористи презирнулися й натиснули на спускові гачки. Загинули всі непальці, крім одного — хоч і поранений, він сховався під тілами друзів і вижив, щоб розповісти про це.

Двоє терористів схопили молодого палестинця зі Східного Єрусалима, на ім'я Сухейб Разем.

— Я араб, — сказав юнак. — Палестинець.

— Що ти тут робив? — спитав один із хамасівців.

— Був водієм автобуса організаторів.

— А де армія?

— Армія? — він знизав плечима. — Не знаю.

І додав:

— Можу я подзвонити рідним?

— Звичайно, — відповіли йому.

Він потелефонував додому і сказав, що все гаразд: його відвезуть до Сектора Гази.

Йому збрехали. Деякий час його використовували як перекладача в Беері.

За десять днів його обгоріле тіло знайшли в Беері поруч із купою закривавлених тіл заручників. ХАМАС убив Сухейба, свого палестинського брата.

Схоплену ХАМАСом вродливу 22-річну тату-майстриню Шані Лук перед тим, як убити, піддали невимовним тортурам. Її напівоголене тіло закинули в пікап й урочисто провезли вулицями Гази. Терористи демонстративно топтали важкими черевиками оголену спину Шані під радісні вигуки великої юрми місцевих мешканців.

Інші терористи надибали бетонне укриття, яке вже покинули Сагі та його подруга, і застрелили єдиного оборонця. Потім вони кинули всередину кілька гранат, убивши тих, хто був найближче до входу, а тоді увійшли й перестріляли решту. Вони ретельно перевірили, чи мертві їхні жертви, за потреби добиваючи

тих пострілами впритул. Кількох з уцілілих, обраних навмання, кинули в машини та на мотоцикли й вивезли до Сектора Гази як заручників.

Деякі хлопці й дівчата зуміли в найжахливіші моменти дозвонитися до батьків. У їхніх голосах лунали розпачливі благання про допомогу й передчуття неминучої загибелі. «Мамо, — схлипувала у слухавку одна підлітка, — допоможи, він іде, він стріляє в мене! Мамо, я люблю тебе! Мамо...» І — постріл, вибухи й, що ще гірше, тиша. «Батьку! — у сльозах кричала інша дівчина, — будь ласка, виклич поліцію, я лежу під купою мертвих!»

— Мертвих? — перепитав ошелешений батько.

— Мертві, всі мертві. Будь ласка, виклич поліцію, вони йдуть!

— Лежи тихо, — у відповіді вчувся відчай. — Прикинься мертвою, чуєш? Прикинься мертвою!

Ще одна матір, шепочучи в телефон, радила дочці вимастити обличчя кров'ю мертвого друга, який лежав поруч, щоб вона видавалася мертвою.

У ці самі хвилини терористи ХАМАСу притягли до гаю через дорогу понад 30 переляканих дівчат і прив'язали їх до дерев, з руками за головами. Після цього вони влаштували диявольську оргію: зривали з дівчат одяг, розсували їм ноги, жорстоко гвалтували, стромляючи в інтимні органи дерев'яні дошки й залізні пруті. Потім усіх убили й залишили висіти на стовбурах дерев.

Значно пізніше їх знайшов ізраїльтянин-доброволець із пошукової групи. «Мені довелося зсунути їм ноги й прикрити тіла, — гірко плачучи, розповідав він, — щоб ніхто не бачив того, що побачив я. Там згвалтували і вбили понад 30 дівчат. Ніхто не має бачити такого»².

Дев'ятнадцятирічна Естер Борохова і ще одна молода жінка намагалися втекти своїм авто, але їх зупинили терористи. Обидві вибралися з машини й були оточені озброєними людьми. Раптом поруч зупинився джип, молодий кучерявий ізраїльтянин за кермом втягнув їх усередину й натиснув на газ. Він проїхав кілька сотень метрів, коли куля пробила йому чоло. Джип злетів із дороги, перекинувся і лежав у кюветі димлячи. Жінки виповзли з понівеченої